

Излази Суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ за годињу ф. 6, за по године ф. 3, за четврт године ф. 1 и 50 новчића.
 За АУСТРО-УГАРСКУ за годињу ф. 6, за по год. ф. 3, за четврт године ф. 1 и 50 новчића.
 За СРБИЈУ за годињу ф. 7 за друге земље ф. 8.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се плаћеним писмима не посредно администрацији „Глас Црногорца“ на Цетиње, може се и картом упутицом на пошту у Котле Довици шаљу се уредништву. Рукописи се невраћају.

За огласе плаћа се реда 5 новч. За огласе и на дуже вријеме мање.

Позив на претплату.

Концем овога мјесеца излази многијем претплатницима претплата на наш лист; за то се исти умољавају, да исту што прије обнове, ако желе, да им се лист и даље редовно по-шиља.

Предплата за последњи четврт стоји:

За Црну Гору и
 Аустрију — 1 ф. 50 нов.
 За Србију — 1 ф. 75 нов.
 За друге земље 2 ф. — нов.

У исто вријеме опомињемо и оне, који нам за прошле четврти дугују, да нам дуг што прије подмаре, иначе ће им се лист обуставити.

Уредништво „Гл. Црногорца“.

Телеграфске вијести.

Бечки „Кореспонденц-биро“ јавља:

БЕЧ, 23. Септембра: Нема никакве званичне депеше. Московска депеша потврђује, да је Муктар-паша сузбијен на цијелој линији. Телеграм „Дели Њуса“ јавља, да су Руси освојили кључ од свијех положаја Муктар-паше. „Ажанс Хавас“ јавља напротив, да је Муктар-паша сузбио Русе (?). Велика барутана, Св. Стеван, код Цриграда планула и прснула у ваздух.

ЦАРИГРАД, 22. Септембра: Реуф именован заповједником балканске војске, стигао у Шинку. Сулејман именован заповједником дунавске војске, стигао у Разград. Мехмед-Али забачен.

Цетиње, 23. Септембра.

Данашње телеграфске вијести, што их на челу листа споштавамо, показују нам јасно, да је наступио очекивани час, ће ће ратни догађаји узети пријатан вид по свету ствар Хришћанства. Руска војена снага порасла је с придодаваним помоћним четама веће до тога степена, да је исту турска сила веће врло осјетљиво и-скусила. Појачања руска оспособише веће главнокомандујућег кавкаске војске, у толико, да је из обранбеног држања могао пријети у нападају. Бој на сјеверу од Карга, који се свршио заузећем турскијех положаја, најбољи нам је доказ зато.

И у Бугарској, би рекао, да је наступио час, ће ће се руска војена предузећа наставити одоље, ће застадоше пред два мјесеца услед изненадног Осман-пашина нападаја на десно крило продируће руске војске. Ми већ давно рекосмо, да главна запријека напредовања рускога оружја бијаше непредвиђена и неочекивана надмоћ турске војске, која принуди Русију, да узмакне у стање обране све до-лен, док непривуче нужна појачања и бројно непремаши турску силу. Разумије се, да су турске војсковође морале напрезати све силе и чинити очајничке напоре, неби ли руску силу сломили, прво него се поткривени и појача. Наши душмани, Турци и мањите погурнице, веће су ликовали, в ће су славе славили, као да је турска војска ту цијељ веће сретно и по-стигла, — та ко се несјећа само не-

кадашњих мађарскијех шкандела, који кулминираху у фрази: »Честитамо пропаст Руса! — дочим и у саму нашем табору непомаљка плашваца, који бијашу изгубили вјеру у ослободилачку моћ Русије. Ми, који смо добро познавали руско одушевљење за свету ствар народнега подузећа и јунаштво наше сјеверне браће, не-досмо се ни часа помести и усколе-бати у нашој нади и очекивањима, која полагасмо у своју јуначку браћу и сајзнике. Хвала Богу, што смо погодили и што се злуради неприја-тељи преварише!

Прво него трећина рускијех поткријељења присиједи у убојне редове, бијаше руска војска већ у стању, да несамом одоли турскијем о-чајничкијем нападајима, него им при-том зададе тако осјетљивијех удара-ца, од којих се потресосе и из вој-сководекијех седала стровалаше и сами слављени и у звијезде ковани турски мушри: Турци јавише свему свијету, па и браћи Мађарима, дри-јемљућијем још у мамурлуку од тур-кофилске помаме, да су морали зба-цити неспособног мушра Мехмед-Алију, и да они нијесу право имали, који су му хћели прво реда силом да натуку на главу побједитељски лавор-вијенац. Сад текар отворише се очи фанатичнијем мађарскијем крме-лавцима, те си могу објаснити, зашто

утече од пештанског славља тамошња турски конзуо, који није ништа ни знавао о каквијем турскијем побједима.

Само побједоносни мач славенски кадар је, да размрска грдну мрежу турскијех лажи и побједа, што је око наше части и поштења плету толики легијони душмана и другијех свјет-скијех галијота; само тај мач у стању је, да подкуси блебетави и погани језик црнијех измета данашњег вре-мена и друштва, неовача историје, хулитеље правде и одметника узви-шеног начела слободе и човјечности.

Наш прољетошњи Мехмед-Али-паша прошао је с браћом Русима у-прав онако жалосно, као што прође с нама у Морачи. Кју год што про-љетос усрбу у ову, тако се бијаше силовито залетио за рускијем цареви-ћем, који дочекавши га 9. о. м. код Црковне са својих само 12 батаљона војске проти његовијех 20,000, даде му поштено по носу тако, да је одма леђа дао и једва се станно на десној обали Црног Лама. За 24 сата претурио је Алија све оно земљиште, што га је тешком муком једва за два мјесеца превалио и зау-зео. Биће, да му је на бјежању под-пиривао и онј страх, што му је још прољетос у нашој Морачи зашао у кости. Пораз Мехмед-Алије тако је порту урешастио, да се је у забуну утекла последењем и непоузданом среству, промјени у војсководеству, фантазирајући доиста, да пророк није уз потурицу Мехмеда него уза кор-јенитог Османлију Сулејмана, који се је за вјеру свечеву толико натукао главом о шинканске кршеве. Надамо се, да ће нови султанов мушар, ако већ nebude касно, својом сљедећом, овнујетом тактиком смрскати главу о бајунете много поачане царевине војске и да ће тако ускорити рије-шење. Свакојако пак ово узмакнуће источне турске војске на Црни Лом

одријешити руском војсководеству у толико руке, да ће се моћи са свом снагом бацити на Осману у Плајевни и дати му последњи ударац: Можемо дакле бити спремни на што скорије вијести о крупнијем догађајима на тој страни.

— Руска званична депеша о царе-вићевој побједи 9. овога код Црковне гласи: Горњи Студен 11. Септембра: 9. овога, у 11 сати у јутру, удари 20.000 Турака са 40 топова на наше положаје, заузеле од 12 батаљона. Најпрво навали-ше Турци на десно крило, ће је заповје-дао ђенерал Горчаков. Мајор Домбровски, од Курске пуковније, принушти непријатеља на 30 крокова без пуца-ња, удари изненада бајунетом и обра-ти га у бјегство, Турци оставише 200 ле-шина. Затим поновише Турци нападај на лијево крило, по узби их вјатека пуковнија. Последњи жестоки нападај управљен на средиште, бијаше такође, одбијен са великијем губитцима. При том појавише се одликова рилска пуковнија; она, принуштивши непријатеља, да приђе на 400 крокова, обори на њега врло зго-дну ватру и присили га на бјегство. У 8 сати у вече узмакоше Турци. 10. овога, у јутру послаше Турци к нама парламен-тара, молећи за допштење, да смију по-кушати мртве, којијех 800 покопаше. У свему изгубише Турци 2.000 људи. Наши губитци 6 официра и 60 људи на мртво, 20 официра и 300 војника рањено. Нашим одјелењем заповиједаше ђенерал Татишев.

Бој код Плијевне.

»Дели Њус« има о том опширне те-леграме. Из њега видимо следеће:

— 28. Августа.

Данас ноћу трајао је огањ из топова непрестано и у тренутку, у коме почињем писати (око 9 сати) опет се чује огањ из пушака. Румунске батерије бјеху ноћу више према Гривица-редути истурене, на коју се сада пуца и са сјеверостока и с југа, једна батерија намјештена је управо против фронта редути и држи своју по-зицију врло јогунасто, у цркос противуње концентрисаога огањ редуте. Истурене ба-терије руског центрама, ако ћемо га тако назвати, стоје још у кукурузнијем пољима, а са висине према Радишеву пуца се још непрестано на турску позицију. Руски су топови врло близу код ње, али турска позиција има широки надјужни гласи, који нападајућој инфантерији недаје никаквог заклона, а огањ редуте тако је снажан, да би се вјероватни неуспјешни нападај мо-гао догодити само са најгрозијим губит-цима.

Осадни топови у великој руској батерији престадосе пуцати. Још само раде они, који бомбардују Гривицу. Огањ је уопште с обје стране постао слабији. Као да су се обје умориле. Кад се са висина преко и покрај Радишева посматра бојиште, то се може вијети, у колико је много јача постала Плијевна после по-следење битке. С југа и југозапада вароши смјештено је много више новијех редута, међу њима једна врло велика на једном брежуљку, који се дао јужно од вароши, и једна на дугачком, шумом обрастом вр-ху, који се простире одатле па до ријеке Вида. Овај врх је управо лапац редута, које стоје у свези посредством једног за-кривеног пута, који турско десно крило одлично заклања. Против крајње од пр-вијех редута јуришао је јуче ноћу ђенерал Скобелев узаман. На јужној страни има такође три јаке редуте, које су спојене заклоњенијем путем а у међу-просторима снабђевене са батеријама и редовима стријелачкијех јарака. На фронту цен-тралне висине има осам засебнијех ре-дута, које штите варош Плијевну, неузи-мајући у обзир једну обранбену линију на околцима. Врх и околци великог бри-јега, који на сјеверу лежи, сачињавају

велики опшачени логор, снабђевен с ј дутама и батеријама. Што се мјесто ду- посматра, тијем се више види, како заузеле Плијевне Русе страховито теш- етати. Цијела позиција мора се напас и цијела се мора заузети.

После подне је борба из топова оне- била много жешћа а дошло је и до жар- кања између предстража. Пољски топов- приближише се турскијем редутама на 800 корака, што турску инфантерију ову ноћ излаже великом испушењу. Пос- подне се на висини преко Радишева ку- струјисала једна батерија, која ће се и ноћи армирати са 6 или 8 омасадни- топова из велике батерије. Безин ће огањ управите против прве турске по- зиције. Све су припреме за сјутрашњи јури- учињене. У сумраку пошао је ђенер- Криденер с 31. дивизијом према висина- око Радишева, да би био ближе напада- на прву позицију турску. Све обећава а- сутра крвав дан.

— 29. Августа.

Артиљеријски мегдин траје још и престано и несигурно је, да ли ће се у нас јуришати. Кад сам јуче послао м- депеше, догодило се неколико интерес- тнијех епизода. Велики кнез, кнез Кар- и ђенерал Зотов побоше војеној лини- батерија преко пута од Гривица реду- да посматрају усјећ. Инфантерија заузе- је неку врсту природног преобрана и својих истуренијех батерија; она је г- дала, колико је могла, да узнемири тур- топије, али, као што изгледаше, без собитог успјеха. Неколико компанија р- ске инфантерије оставе, кад је сун- зашло, шипраг, с којим је обрастао ов- мак између села Гривице и редуте, а коме су цијели дан лежали. Они пођо- напријед у расутијем редовима и изгле- ше, као да ће, ненашавши особ- цора, стићи у редути. Изгледало да су Турци оставили редути,

официра тврђаку, шта више, да су више, како су Турци вукли топове из реду- у опшачени логор. Један козачки офи- с 9 људи изађе из тираљерског ланца- поће брже према гласиу. Они занета добоше до од прилике сто крока удален. На једанпут засвијетли се цијели ред- ружја и преко преобрана на крајњем- комку парашета редуте помолише се и ненада турске главе. Козаци нехтедо- услед овијех околности напријед по- они се повукоше до својих заклона, којима су остали све до у ноћ, намиј- њујући са турскијем тираљерима узалу- ни огањ. За вријеме ноћи дошло је чеш- до инфантеријскијех чарака без никак- значаја. Данас у јутру намјештени с- пољски топови мало више напријед проти- прве турске позиције, а пољске батерије- које су јуче лежале на висинама пре- Радишеву, учинише мјеста омасаднијем те- пошима и бјеху даље напријед смјеште- одакле сад на кратку дистанцију бомба- дују прву турску редути.

Чујем, да неће ни данас доћи до ј- риша. Али сјутрашњи дан држи се за г- вољно предказање. Инфантерија ће славу изнадана царевог свршати са- велики посао. Овом приликом споменућ- и то, да се бомбардовање почело баш о- ног дана у години, кад је цар био кру- нисан.

Ове ноћи спавају цар и велики кне- у Порадиму, да буду ближе при руци- сјутрашњи мучан посао. Ако се ништ- непредвиђено недогоди, јуриш почи- сјутра зором. Вријеме је, да се Плијев- узме. Као што чујем, царевин је прим- ран, да напусти Лом-линију и да се да- повуче.

Пада киша, а бура се спушта и- бојиште.»

— 29. Августа.

Данашњи дан бјеше пети дан бож- бардовања. После грмљавине последе- ноћи појави се јутро с кишом, која је све ствари с тако густом маглом обнови- да се немогаху ни удаљни од 100 јара- разликовати. Више пута погријелисмо у- нашем путу из нашег ноћног стана к- по- зицију од Радишева. Ствари као да- нијесу много промијениле од јуче. 10 сати магла се мало размаче, те се- тако бар од чести могли добити изгле-

сцену пред нама. Топови редуте прве
реке средње позиције одговараху руски-
м батеријама, које бјеху источно од и-
вијех смјештене. Гриваца редута радила
али се њезин огањ није могао назвати
живијем. С наше десне стране, на путу
Говча-Плијевна, дошло је до инфантери-
јског пуцања, али само моментано; већ
осле неколико минута престаде. Турци
е моглоше вијети у пољу између прве
друге позиције њихове, и то у средњем
оложају. У првог граатног огња руски-
х батерија рађаху Турци с мотикама и
шовима. Руски опсадни топови у нашој
изини пуцаху такође на опшачени до-
ор с десне стране турскијех положаја,
ао п на варош, у коју бацаху бомбе.

Наскоро после 10 сати настаде ду-
ока тишина. Опажало се, да је то мир-
оћа пред буром, или, боље рећи, јурни-
шом. Пуцачни огањ постајао је све јачи. Ма-
гени ваздух над нашим главама бјеше
пуњен звиждањем куђала и зујањем
граната. Узалуд бјесмо жељни и најмањег
изгледа у ждријело с наше лијеве стране
Артиљеријски генерал, који је покрај нас
командовао, побјесни чисто од муке, што
не може вијети да види. Међу тимем не-
огосмо ништа чути, но се стрпити, али
чунамо по звуку, да Руси продиру.

По пуцачни огањ и «ура!» усклика
се изгледа, као да су узели редуту на
золираном планинском врху. Хоће ли
ада напасти на централни положај, или
на варош Плијевну, или на обоје? Мора
и странино за Турке, што су нападали
од тако невидљивих непријатеља невиде,
је ће пасти први ударац! Међутим из-
гледа, као да штеде свој огањ за трену-
ак, кад им непријатељи приђу близу.
Што се тиче Руса, они пуцају са својем
ешкијем топовима у толикој мјери, у ко-
ико продиру, али пуцају на срећу. Они
евиде непријатеља. У неком погледу чува
х магла, јер их штеди у брзом им јур-
пању напријед, али руски огањ назначује
непријатељске положаје. Турци одго-
рају врло слабо на бијесну гранатну
вцјаву на њихове положаје, било зато,
то су им многи топови демонтовани, или
то, што немају доста муниције, или
што држе, да би све отишло у вјетар при-
ако густој магли. Ми незнамо ништа
руго, но да је ваздух препуњен с пуц-
авом и да патимо од узбуђења, које би
ило несносно, кад неби знали, да га
орамо подносити.

Око 12 сати почнае магла да се
ње, готово тако исто брзо, као што је
Ми видимо ланац турскијех брда,
према сјеверу, али долина из-
чапуњена је густацим димом.

дан пут угледамо кроз једну пуко-
у маси од дима руске батерије, како
есе против прве и друге позиције тур-
ког средњег положаја; али дим и магла,
оја се још није потпуно расула, сприје-
чше сваки даљи изглед. Али се на скоро
лажа, да Турци ни најмање непазе на
уеку ватру из топова, но пуцају својим
оповима у правцу, одакле је долазила
пфантеријска пуцњава.

Руски положај тако се мало виђео,
а је један руски официр, који је покрај
а е стајао, чак и то мислио, да Руси ни-
како и не нападају, но да су од Турака
западнути.

Једино је сигурно, — ако се може
судити по звуку пушчане ватре, — да
се пјешадијска борба налази у ретроград-
ном покрету. Она се повлачи од турског
фронта све ближе к нама и изгледа, као
да Турци већ на западни крај брда, на
ома лежимо, јуришају. У очајању оста-
љамо наше позиције и поћемо у запад-
ном правцу. Најбољом на више батерија
реке пољске артиљерије 31. дивизије у
престаној акцији против прве и друге
озиције на централној висини, а само
мало с десне стране и за леђи инфанте-
рије која је још ангажована у борби то-
повској и пушчаној. Пуковник који је ко-
мандовао батеријом, рече нам, као што
држим, с претворном равнодушношћу, да
је борба, што се баш сада свршава, само
предстража, одређен на то, да о-
чисти пут за велики јуриш против редуте
на изолираном планинском врху, који ће
е предузети после подне. — Можда је
јеровао у то, што је рекао, али ће се у
ом случају брзо о противном увјерити
чим је оштри удар вјетра разгањао ма-
глу и дим са планинског врха и околика
му. Није се више борило, али нашим
далекогледима могломо распознати, како
густо мртви и рањени Руси расуто леже.
Што се тиче Турака, то смо виђели не-
колико рањеника, како леже уз окомке.
Неколико турскијех корова сићоме се низ
омак против масе Руса, која се пов-
лачила у неред. Руси гледаху очевидно
доб јети до својих трампеја. У овом тре-
утку пењу се уз брежуљак с наше де-
стране. Нема више сумње, — Руси

су безуспјешно напали на редуту, а ње-
на посада предузела је излет, да гони
Русе. Мој пријатељ од артиљерије ми је
први, између осталог, и то рекао, да су
еви четир-фунташ његове дивизије по-
слани на лијево на софјски друм, да би
спријечили Турке, да покушају повлачење
у овом правцу, — но, по свему, што сад
виђесмо, такав покушај није баш врло
вјероватан.

Чудно бјеше вијети, како војници
у батерији, који моментано нијесу имали
баш никаквог посла, мирно спаваху, дочим
су им другови покрај њих без одмора
пуцали из топова и над њиховијем гла-
вама гранате звиждаше.

(Генерал Скобељев). О животу
храброг генерала Скобељева доносимо по
«Фремденблату» ове прте:

«Једна од најзанимљивијих особа из
садањег рата, без сумње је млади коман-
дир Скобељев (Скобелев), што га је цар ру-
ски првога дана боја код Плијевне поста-
вио за генерал-лајтнанта. Његово је име
Михаило Димитријевић Скобељев. Њему
је тек 32 године, па ипак се броји он у
Русији међу најодличније и најпопуларније
генерале, и тамо сваки зна како је он
своје прве лаворике стекао. Као штапски
ритмајстор налазио се он крајем 1870. и
почетком 1871. г. у војничкој штацији
Красноводску, где је тадашњи командант
ради припреме за намишљено војничко по-
дузеће против Киве чинио многа опасна
рекогносковања. То рекогносковање и че-
товање — као што се зна из туркестан-
скијех догађаја — врло се око Узун-Кузе
и Сари-Камша, а с друге стране око
доњег тока реке Терека, што граничи из-
међу персијске провинције Коросада, турк-
менске земље и руског транскаспског
војног округа Красноводска. Тада је Ско-
бељев имао 26 година, и он је у том по-
слу чинио велике услуге како тиме, што
је својом непоколебивом вољом и чврстом
енергијом у овим пустим крајевима чинио
веома важна откривења, тако и тиме, што
је у војничком погледу много допринијео
успјеху те експедиције. За војни поход
било је од велике важности изнаћи бунаре
и изворе са слатком водом у туркестан-
ској пустињи; а у томе је он много ко-
ристио. Приликом тих експедиција ко-
нстантовано је старо корито ријеке Окса.
Идуће године предузимане су експедиције
још у већој мјери, у којима је опет млади
Скобељев као генерал-штапски официр
учествовао. Године 1873. биле су разне
колоне руске пред Кивом, а Скобељев као
генерал-штапски мајор био је први са
оренбуршким кором пред том големом
вароши. У свима половима својем по-
казивао је особиту хитрину, како у избору
диспозиција, тако и у нападу и јуришу.
Он се увјек експоновао, излагао опас-
ности, то је већ његов начин јуришања, као
што се то показало у Фергхани, пред
Кокандом, и у најновије вријеме код Лов-
че и Плијевне. Обустава јуриша на Ки-
ву, што је за вријеме учињена по налогу
генерала Кауфмана, није му била по во-
љи, јер је он то кратко вријеме употре-
био на четовање по пустарима туркмен-
ским; том је приликом љуто гонио чете
туркменске. Али при јуришу на Киву
био је Скобељев опет први, те је са једном
колоном продро у престоницу бунтовни-
чког кана Мехмед Рехмана. Тада је добио
орден св. Ђорђа 4. степена, а двије године
касније у војни против Коканда био је
обдарен истим орденом вишега степена и
златном сабљом за храброст.

После тога не само да је аванзовао
и добијао одличја, него је у 30-тој години
постављен за војничког гувернера у Фер-
гхани, а уједно је добио и златан мач с
брилијантима и орден св. Владимира. Чи-
ни се, да младог генерала не бије танае.
У туркестанским ратовима увјек је смје-
ло са козацима био у првим редовима и
био је први у непријатељском стану, па
ишак није никад — колико је мени по-
знато — оштећен или озлеђен, али су
на против свилни коњи под њим падали.
У овоме руско-турском рату изгубио је
код Плијевне — шестог кова. Коњ му је
пао баш кад је Скобељев при шестом и
осљедњем јуришу турском против малог
Кршине-редута са својом посљедњом ре-
зервом, једним стрелачким батаљоном ју-
рио у шанак. Са свим здрав и читав
ишао је он пјешке пред својим десеткова-
ним батаљоном.

Од тога доба постао је храбри Ско-
бељев генерал-лајтнант, а то довољно до-
казује, да цар уважава заслуге Скобе-
љева.»

Свијет о Црној Гори. Знаменити
берлински лист «Post» донесла је један
чланак о Црној Гори услед најновијех

успјеха њезина оружја у рату, са Тур-
ском. Ово је без сумње први пут, што се
је тај лист пашао побуђеним, да на ову
земљу и народ баца озбиљна погледа. И
да наши тешки подвизи небуду окружени
никаквијем другијем успјехом, доста је
веће тијем постигнуто, што наши тешки
подвизи принуђују јавно мнијење, као
што га представља баш поменути лист,
да им даје непристрасну оцјену и достој-
но признање. Недостојна опадања и лажи,
којима су нас наши душмани страњском
свијету представљали, падају под ударци-
ма наших јуначкијех побједа и витешки-
јех дела, која данас праведни и непоква-
рени свијет у цијелом њихову сјају и ве-
личини радо схваћа и признаје. Израза
томе достојноме признању даје и помену-
ти чланак берлинскијех новина, те га
овђе радо и са задовољством биљекимо.
Ево га:

«У великој борби између Русије и
Турске изгледа као да предају града Ни-
кшића не вриједи ни споменути. Тек по
неки разбија главу око тога, дали неће
при доцнијем углављивању мира бити
око тога каквијех тешкоћа, јер Турска
као што је познато, полагае велику ври-
једност на ову тврђаву. То чини она, ра-
зумије се с тога, што се већином том
тврдином могло сметати најужнији
условима за државни живот Црне Горе;
међутим излаз рата скинуће им без сумње
такве политичке бриге с врата.

Што се тиче нас, нама није до тога,
да овђе расправљамо политичка разма-
трања; ми хоћемо да дамо израза
једино човјечанским осјећајима. Који
није изгубио из вида, како се у са-
дање доба све веће државе образују чи-
сто историјским развићем — а ми се мо-
жемо само поносити, што је и Ђерманја
постала тако права велесила —, тај је
могао највећим учешћем пратити
јуначку борбу Црне Горе, која
се ослања само на своју сопствену
снагу и која је непрестано водила
борбу противу много надмоћнијег
непријатеља.

Ниједан страни војник није
се борио у редовима ових храбријех
брђана. Ма да их је мало, они су
много крви пролили ради цијељи,
која по нашем мјерилу изгледа
тако незнатна.

При свакој прилици пријате-
љи Турске врло недостојним на-
чином немјевали су овај мали на-
род. Црногорци се, ипак, нијесу освр-
тали на такав ситничарлук, него су се
сасвијем мирно држали практичне поли-
тике, да извојују себи најужније услове
за живот.

Али борба и побједа црно-
горска од врло великог је зна-
чаја. Заслепљени турски пријатељи у
Јевропи стараће се, да представе, како
су сви варвари, који се под заставом
султана боре, снажнија раса од Словена,
које су Османлије подјармили. Слободни
могу бити само они народи, који су кадри,
да своју слободу сабљом у руци освоје
и да је бране. То ће се у овом рату на
балканском полуострву показати; и ако
се наведе, како је народу на том полу-
острву дугим робовањем ишчезла снага
мушкога отпора, ваља само помислити на
јуначке борбе Бугара у Казанлику и у
кланцу Шипци, па ће се одмах увијети,
да се у њима нијесу угасиле врлине њи-
ховијех предака.

А Црногорци показиваху увјек
најсјајнији примјер, и сваки који
воли слободу, мора им пожелити, да
извојују себи све услове, који су по-
требни за слободу и за живот спо-
собну државу.

Култура иде увјек за слободом.»

ЦЕТИЊЕ 23. Септембра. Данас око
2 сата поподне кренуо је одовен пут
Орја-Луке Свијетли Књаж. Насљедник уз
праћу својих тјелохранитеља, ће ће ради
промјене ваздуха неко вријеме боравити.

Књижевност.

Велики календар

уредио га А. Сандић

изишао је и може се добити у књижари
Фрање Штиглера у Новом Саду. О-
сим богата садржаја ресе овај календар
5 одабранијех слика. Штампан је на 7
табака. Стоји 50 новчића.

НОВА КЊИГА ОТМА МУРАЊ-ГРАДА

III КЊИГА «БИБЛИОТЕКЕ ЗА НАРОД»

приповјетка у IV. пјесме, напи-
сао Јован Арањ, превео Змај-Јован
Јовановић

(дјело награђено од «Српске Матице»)
књига износи до 8 штампанијех табака у
формату 12-ине, на лијецу папиру, угледно
наштампана — стоји само
60 новчића

издаје

Српска књижара

Браће М. Поповића.

Књига ће ова по спољашњем облику,
штампом, хартијом и другом опремом бити
достојна и пјесника-спјеваоца и пјесника
нам превађача.

Ко наручи бар 5 књига, добија 6.
књигу на дар, а књижарима даћемо књи-
жарски рабат.

Ко би пак хћео по једну књигу да
наручи, нека то учини поштанском упут-
ницом, па ћемо му ми књигу о нашем
трошку послати.

Још ово напољејду.

Уважујући, што је лијепо, племенито
и узвишено у свакој књижевности, те го-
тови будући то трошком и трудом својем
у српску књигу пренијети, још знајући, да
Србин није тјесногруд те свађе и свуда
цијени и радо прима из туђе књижевно-
сти дјела врлина и узора — ми се надамо,
да ће књига ова мила бити нашој пошто-
ваној читалачкој публици и у ове дане,
кад се оне стране, одкуд пјесмотвор овај
почише, унапређујући врлине, које се јуна-
штву оном у Мурањ-граду у славу пишу.

Књига ће ова готова бити најдаље
до Митровадне ове године.

СРПСКИ СОКО

илустровани календар

за годину 1878.

Изишао је у српској задружној на-
родној штампарији у Новом Саду.

Овај врло лијепо уређени календар
урешен је са 30 врло краснијех слика
најславнијих мужева из нашега и остало-
га славенског народа, који су се одлико-
вали било на политичком, бојном или
књижевном пољу рада. Календар стоји
само 50. нов.

«DIE ORIENTFRAGE»

(Источно питање)

од д-ра Светозара Милетића

саставили и на њемачки превели пријатељи
и поштоватељи његови од чланака, које је
Милетић г. 1863. у «Српском дневнику»
написао, изашло је у брошури у наклади
српске народне задружне штампарије.

Ко хоће да се упозна са тадашњим
мислима тога нашега великог публицисте
и њиховом сходности са развитком тога
свјетског питања, као што нам данас пред-
лежи, може ту књижицу наручити у по-
менутој наклади за 50 новчића.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Господин Лука Петровић из г.
Карловца послао је преко мене овђ. учи-
тељском збору 50 комада свога дјела
«Сочиница» на дар, који сам уредно
примио благодарећи му на родољубивом
поштомгању овјешње учитељске књи-
жнице, коју је већ више пута развијем ек-
семплярима одарно.

На Цетињу, 23. Септембра 1877.

У име учитељског збора:
Филип Радичевић с. р.
учитељ цетињски.

Карло Флоренино

у Котору

препоручује своје богато складиште зимско
госпоцке робе.